

Posudek oponenta bakalářské práce

Jméno a příjmení studenta: **Dorotea Wollnerová**

Název bakalářské práce: **Neagrární výroba v raném středověku. Archeologické doklady zpracování kovů**

Ústav pro pravěk a ranou dobu dějinnou
FF UK Praha
2012

I. Úvod

Předložená bakalářská práce je zaměřena na archeologické doklady železné a neželezné metalurgie datované do období 6. – 1. poloviny 13. stol. evidované na území České republiky. Zvolené téma je velmi aktuální a v současné době řešené na více archeologických pracovištích. Práce je prezentována na 88 stranách textu, dle přehledu literatury a pramenů je v ní citováno 150 prací a doplněna je jedním obrázkem.

II. Obsahové zpracování

Práce je rozčleněna do sedmi kapitol.

Kapitola 1. Úvod a cíl

V úvodní části jsou srozumitelně formulovány cíle bakalářské práce a jsou zde vhodně zmíněny výpovědní limity pramenů, s kterými je pracováno. Tyto omezení jsou dané jednak charakterem nálezů a též zpracovaností a publikačním stavem starších i novějších výzkumů.

Kapitola 2. Řemeslníci raného středověku v písemných pramenech

V další části bakalářské práce jsou shromážděny zmínky v písemných pramenech o řemeslnících věnujících se železářským aktivitám. Převážně jsou uvedeny prameny, které se týkají Čech. Autorka zde prokázala orientaci v písemných pramenech 11. – 13. století.

Kapitola 3. Katalog lokalit

Těžiště práce spočívá v její soupisové části. Katalog lokalit s archeologickými doklady výroby a zpracování kovů byl vytvořený na základě dostupné literatury a obsahuje celkem 135 položek. Katalog je dobře zpracován a vhodně rozdělen na část týkající se zpracování železa a část s doklady zpracování barevných kovů. Za úvahu by stálo sjednotit systém výběru lokalit z hlediska velikosti té které lokality uvedené v katalogu. Tato poznámka se týká hlavně obsáhlé položky 77 Praha, která zahrnuje prostor pražské předlokační aglomerace (katastr Starého Města, Nového Města, Malé Strany, Vyšehradu, Hradčan a Josefova) a není rozdělena do více lokalit (např. po katastrofách). Naproti tomu například nálezy z polesí Olomučany jsou rozděleny mezi lokality č. 59 až č. 68. V části týkající se lokalit s doklady zpracování barevných kovů, shromážděno zde bylo celkem 24 položek, chybí pro Prahu některé lokality např. Malá Strana – Karmelitská čp. 387 (*Havrda, J. – Podliska, J. 2011: Hutnictví železa v podhradí Pražského hradu, Forum urbes medii aevii VI, Brno, s. 82*).

Kapitola 4. Surovinové zdroje

S využitím odborné literatury byly dobře popsány různé genetické typy železných rud a oblasti jejich výskytu. Z hlediska poznávání archeologických pramenů dokládající těžbu železných rud v raném středověku, by bylo vhodné zdůraznit, že většina těchto ložisek byla bezezbytku vytěžena. Nález míst, odkud byly získávány rudy v raném středověku, je tak velmi nepravděpodobný.

Za doplnění by stálo zmínit unikátní objev těžební jámy v lokalitě Saky u Slaného, kde bylo doloženo získávání dalšího typu železné rudy, a to limonit-goethitových železitých konkréci. Využití tohoto typu rudy nebylo zatím pro středověk evidováno. Těžební jáma byla zasypana sice až v 15. století, ale je pravděpodobné, že zmíněný typ železné rudy zde mohl být získáván i v raném středověku (Anderle, J. - Ježek, M. – Zavřel, J. 2000: Selská usedlost v Sakách, Průzkumy památek 1/2000, roč. VII, sv. 1, s. 43-67). Z hlediska logického uspořádání textu, by měl být 2. odstavec na str. 50, posunut na str. 51, protože se týká též rud neželezných kovů. Použitý obrázek „Schematická tektonická mapa Českého masívu s rudními ložisky“ bohužel nezobrazuje významné moravské lokality s výskytem železných rud.

Kapitola 5. Chronologický a prostorový vývoj kovo zpracujících aktivit

Vzhledem širokému tématu práce je nutno ocenit souhrnné zpracování této kapitoly s využitím dosavadní literatury. Pro upřesnění informací o některých moravských lokalitách by bylo ještě možné využít dvě novější souhrnné, částečně popularizační práce, které však obsahují i přehledy velkomoravských archeometalurgických nálezů, včetně mapek: *Souchopová, V. a kol. 2002: Cesta železa Moravským krasem a Souchopová, V. – Stráský, K. 2008: Tajemství dávného železa. Archeometalurgie objektivem mikroskopu. Technické muzeum v Brně 2008.*

Kapitola 6. Otázka rozsahu výroby

Správně je zde poukázáno na problematiku odlišení/neodlišení kovářské a metalurgické strusky a na současnost různých výrobních činností na jednom pracovišti. Za úvahu by stálo zmínit v literatuře publikované odhady množství potřebných surovin (ruda a dřevěné uhlí) pro jednotlivé tavby. Autorka zmiňuje pouze množství výsledného produktu (železa) a odpadu (strusky). Tato problematika by však jistě mohla být řešena v dalších pracích (Dipl. práce apod.?). Bakalářskou práci by velmi obohatila i mapka ČR s vyznačením všech lokalit uvedených v kapitole 3. Mapa by podpořila výpovědní hodnotu sestaveného katalogu.

Bakalářská práce je zpracovaná na vysoké úrovni. Autorka zvolila tradiční strukturu práce, tj. rozdělení na část týkající se písemných pramenů, katalog lokalit a část analytickou. Náročnost tématu si vyžádalo seznámení s četnou odbornou literaturou. Vzhledem k tématu práce je nutné ocenit orientaci i v nejnovější literatuře. V práci byly dodrženy bibliografické normy.

Pozn. Autorka v textu (př. str. 7) řádně cituje z poslední monografie práce prof. Pleinera (*Pleiner 2000, 7*), ale práce není nedopatřením uvedena v seznamu literatury - *Pleiner, R. 2000: Iron in Archaeology: The European Bloomery Smelters. Praha.*

III. Formální náležitosti práce a úprava

Autorka ve své bakalářské práci dodržela požadavky na formální náležitosti práce včetně úpravy. Nechybí prohlášení, že práci vypracovala samostatně, že řádně citovala všechny použité prameny a literaturu. Za prohlášení se nalézá abstrakt a klíčová slova v českém a anglickém jazyce. Součástí práce je obsah, soupis použité literatury a pramenů. V celém textu byla dodržena jednotná grafická úprava. Rozsah práce překračuje doporučených 40 normo stran. Vyzvednout je nutné zejména velmi bohatý seznam zdrojů (celkem 146 položek uvedených v seznamu Literatury a 4 položky v seznamu Pramenů), ze kterých byly poznatky čerpány, to svědčící o erudovanosti autorky. Jazyková, stylistická úroveň a čtivost práce je na dobré úrovni. Drobnou „vadou na kráse“ jsou ojedinělé překlipy, chybějící tečky za čísly hlavních kapitol apod.

IV. Připomínky k práci

K předkládané práci nemám žádné zásadní připomínky.

V. Závěr

Konstatuji, že předložená bakalářská práce jednoznačně splňuje obsahové i formální nároky na závěrečné práce kladené a jako oponent práce ji neshledávám plagiátem.

VI. Navržené hodnocení: výborně

Praha 25. 8. 2012

Mgr. Jan Havrda, archeologický odbor NPÚ HMP

Prameny a literatura

Vhodnější je podrobnější uvedení pramenů (včetně jmen editorů apod.)

Autorka v textu (př. str. 7) řádně cituje z poslední monografie práce profesora Pleinera (*Pleiner 2000, 7*), ale práce není uvedena v seznamu literatury ! Pleiner, R. 2000: Iron in Archaeology: The European Bloomery Smelters. Praha.

s. 7: .

s. 9 formulační neobratnost

s. 13: předlokační aglomerace místo *předloktní* aglomerace

s. 14: (*Ibiden, 78*) - lépe znovu vypsát jméno autora (Tomas 1983, 78)

Vymizení zmínek o vesnických řemeslnících značí koncentraci řemesel do měst.
(formulační neobratnost)

Chybí úvod ke kapitole 3.2 – Zpracování neželezných kovů

s. 23

13. ... okr. Dolní Kotvice?

s. 34

Vhodné by bylo sjednotit systém výběru lokalit.

Praha (prostor pražské předlokační aglomerace (katastr SM, NM, MS, Vyšehrad, Hradčany a Josefov) není rozdělen do více lokalit (např. po katastroch), naproti tomu např. nálezy z polesí Olomučany jsou rozděleny mezi lokality až č. 59 až 68.

s.38

Starý Plzenec (okr. ?)

s. 50 kassiterit